

НОВІ ФОРМИ ПОЛІТИЧНОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ ПІД ЧАС ПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У тезах досліджуються нові форми політичної мобілізації, які виникають в умовах політичної нестабільності та цифрової трансформації суспільства. Автор аналізує приклади використання соціальних мереж, месенджерів, краудфандингу, алгоритмічного таргетингу та штучного інтелекту для координації протестних рухів, залучення нових учасників і організації громадських ініціатив у різних країнах світу. Особливу увагу приділено кейсам України, М'янми, Франції, Судану та Ірану, що демонструють, як цифрові інструменти змінюють механізми взаємодії громадян із владою та між собою.

У роботі окреслено потенціал і ризики цифрової мобілізації, включаючи загрози дезінформації, цифрового стеження, алгоритмічної маніпуляції та потребу в розвитку цифрової безпеки й критичного мислення. Автор наголошує, що сучасна політична активність дедалі більше набуває гібридного характеру – поєднуючи онлайн-платформи з офлайн-присутністю, і що лише через поєднання інституційних гарантій та цифрових навичок можлива ефективна та безпечна громадянська участь у нестабільному світі.

Ключові слова: цифрова мобілізація, гібридний активізм, краудфандинг, децентралізовані рухи, інформаційні технології в протестах, цифрова безпека, алгоритмічний вплив, політична мобілізація.

Нове сприйняття політичної мобілізації в умовах нестабільності демонструє, що традиційні канали активізації громадян доповнюються та іноді замінюються цифровими інструментами, які дозволяють оперативно залучати різні соціальні групи без централізації структури або ієрархії. У сучасних умовах політичної та соціальної нестабільності спостерігається суттєве переосмислення механізмів громадянської мобілізації, що дедалі частіше спираються на цифрові технології як на основний інструмент організації, координації та інформаційного забезпечення протестної та волонтерської діяльності. Традиційні форми мобілізації, які передбачали централізовану структуру, наявність лідерів та формальних організацій, нині поступово витісняються або принаймні доповнюються гнучкішими, горизонтальними, технологічно опосередкованими моделями залучення. У цьому контексті цифрові платформи виступають не лише засобами комунікації, а й каталізаторами соціальної взаємодії та політичної активності, здатними швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища, зокрема до загроз безпеці, репресій, цензури або технічних обмежень.

Одним із виразних прикладів такого зрушення стала ситуація в Україні після початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році. Telegram, який до того вже набув популярності як канал для альтернативного інформування, перетворився на критичну інфраструктуру інформаційного обміну. Через публічні й приватні канали громадяни отримували сповіщення про повітряні тривоги, координували дії волонтерів, поширювали дані про гуманітарну допомогу, переміщення ворожих військ, логістику евакуації тощо. Застосунок забезпечував високий рівень доступності, відносну безпечність у порівнянні з традиційними соцмережами та оперативність у поширенні інформації [1].

Паралельно з цим, цифрова мобілізація проявляється через молодіжні рухи, що активно експлуатують потенціал таких платформ, як TikTok. Попри початкове позиціонування TikTok як розважального ресурсу, на тлі суспільно-політичних криз він трансформувався у простір для політичної експресії та мобілізаційної діяльності. Зокрема, спостерігається тенденція до створення відеозвернень із закликами до участі в протестах, використання гумору, пародій та реміксів як способу персоніфікації протестного наративу. Поширення таких відео з вірусними хештегами дозволяє залучати аудиторії, які традиційно залишалися осторонь політичного активізму, роблячи протест частиною культурного досвіду [2].

Глобальні інформаційно-протестні кампанії дедалі частіше набувають форми «гібридних» рухів, у яких поєднується онлайн-активність із офлайн-діями. Прикладом такого явища є Milk Tea Alliance – транснаціональний цифровий альянс, що виник на основі інтернет-дискусій, але згодом еволюціонував у реальні вуличні протести в країнах Південно-Східної Азії, зокрема у Таїланді, Гонконгу та Тайвані. Його ключовою рисою стала відсутність централізованого керівництва, що унеможливило ефективне придушення руху традиційними методами державного контролю. Через використання соціальних мереж, мемів і координаційних платформ учасники створювали спільну політичну ідентичність, що виходить за межі національних інтересів і фокусується на універсальних демократичних цінностях [3].

Ще одним вартим уваги прикладом ефективного використання цифрових інструментів у процесах мобілізації є події в М'янмі після військового перевороту у 2021 році. У відповідь на насильницьке захоплення влади хештег #WhatsHappeningInMyanmar став ключовим механізмом координації дій опору як всередині країни, так і в середовищі діаспори. Попри активне впровадження цензури, блокування платформ та спроби уряду ізолювати країну в інформаційному просторі, громадяни активно використовували Twitter (X) для публікації мікроповідомлень, обміну новинами, фото та відеодоказами правопорушень, що здійснювалися силовиками [4]. Така модель мобілізації за допомогою цифрових інструментів виявилася ефективною навіть у разі повного обмеження доступу до інтернету, як показала ситуація в Судані, де під час протестів проти військової хунти у 2021 році активісти перейшли на організацію мобілізаційних процесів через SMS-розсилки, що забезпечило збереження протестного потенціалу в умовах технічної ізоляції [5].

У країнах із більш стабільною інфраструктурою, зокрема у США, цифрові платформи також відіграють ключову роль, хоча й у дещо іншому контексті. Значна увага приділяється ресурсній мобілізації, тобто збиранню коштів на підтримку протестних ініціатив. У цьому плані особливо показовим є приклад фінансування про-палестинських демонстрацій у період з жовтня 2023 до початку 2024 року, коли, за даними Crowd Counting Consortium, відбулося понад 1 800 протестних акцій із загальною чисельністю учасників понад 680 000 осіб [6]. Для організації цих заходів широко використовувалися краудфандингові платформи, що свідчить про зростання ролі горизонтальних фінансових структур у забезпеченні незалежних політичних ініціатив. Такі інструменти дозволяють залучати фінансові ресурси швидко, без посередництва держави чи великих інституцій, а також сприяють прозорості витрат, що є важливим чинником довіри з боку громадськості.

Ще один вимір цифрової мобілізації – це використання алгоритмічних технологій і штучного інтелекту у візуалізації протесту. Під час демонстрацій у Франції 2023 року, спричинених незадоволенням пенсійною реформою, протестувальники використовували нейромережі для створення зображень, які імітували сцени поліцейського насильства. Ці візуальні матеріали активно поширювалися в соціальних мережах, виконуючи функцію не лише інформування, а й емоційної мобілізації. Завдяки реалістичності зображень та естетичному ефекту, вони сприяли формуванню потужного протестного наративу, який був складно дискредитувати традиційними методами [7].

Особливо показовою є ситуація в Україні, де цифрові платформи краудфандингу стали важливим елементом підтримки як державних, так і громадських ініціатив. У період активної фази війни волонтерські спільноти використовували криптовалютні платформи для збору коштів на закупівлю технічного обладнання, амуніції, медикаментів тощо. Урядова ініціатива UNITED24, створена з метою централізації збору благодійних внесків на підтримку Збройних сил України, гуманітарні програми та відбудову інфраструктури, залучила понад 500 мільйонів доларів США, зокрема завдяки використанню інноваційних інструментів: інтерактивних карт, візуальних історій окремих громадян і прозорості звітності [8].

У контекстах, де державна цензура є жорсткою, як, наприклад, в Ірані чи Китаї, цифрова мобілізація набуває форм прихованого, децентралізованого опору. Активісти розробляють і поширюють інструкції з цифрової безпеки, використовують зашифровані месенджери, VPN, анонімні браузері та створюють закриті спільноти для координації дій. Подібна тактика дозволяє уникати прямого спостереження, блокувань і репресій. Наприклад, у відповідь на посилення контролю за інтернетом в Ірані, опозиційні групи почали систематично використовувати Telegram як основну платформу для організації протестних дій, поширення відео, інструкцій з участі в мітингах і навіть маршрутизації демонстрацій в реальному часі [9].

У свою чергу, Discord – спершу орієнтований на геймерську аудиторію – перетворився на середовище для комунікації активістів у різних країнах. Завдяки можливостям створення приватних серверів і контролю за доступом, платформа стала привабливою для груп, які прагнуть уникнути втручання державних структур. Попри певні обмеження, зумовлені санкційною політикою, Discord зберігає свою популярність у середовищі цифрових активістів [10].

Отже, сучасні форми мобілізації характеризуються плюралізмом каналів комунікації, зростаючим значенням горизонтальних зв'язків та інноваційним використанням цифрових технологій. Умовна «м'яка участь» – проявлена у формі лайків, репостів, цифрових петицій – поступово інтегрується з традиційними методами громадянської активності, утворюючи нові гібридні практики протесту та солідарності. Водночас ці процеси висувають нові вимоги до рівня цифрової грамотності, критичного мислення та інституційної адаптації. Ефективне використання потенціалу інформаційно-технологічних платформ для мобілізації у нестабільних контекстах потребує стратегічного підходу, що враховує як ризики цифрової вразливості, так і можливості для розширення простору демократичної участі.

References

1. «How do Ukrainians monitor Russian missiles and drones through messaging app», Espresso.tv, 2023. Retrieved from: <https://global.espresso.tv/russia-ukraine-war-warning-air-raid-alert-how-do-ukrainians-monitor-russian-missiles-and-drones-through-messaging-app>.
2. TikTok Activism, Misinformation, and the Fight for Social Change in TikTok, Social Media + Society, SAGE Publications, 2024.
3. The Milk Tea Alliance, NCBI PMC, 2024. Retrieved from: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11625999/>.

4. Phattharathanasut, T. «#WhatsHappeningInMyanmar: The Evolution of the Digital Fight Against Authoritarian State Repression», *International Journal of Communication*, т. 18, 2024, p. 2224–2244.
5. Freedom House, *Freedom on the Net 2023: Sudan*, 2023. Retrieved from: <https://freedomhouse.org/country/sudan/freedom-net/2023>.
6. Crowd Counting Consortium, «Pro-Palestine Protests in the U.S. since October 7, 2023», Harvard Kennedy School, 2024.
7. How AI is putting President Macron at the heart of the French pension protests, *Euronews*, 23.03.2023.
8. Elliptic, R. K. «Ukrainian volunteer group raises \$4 mln in bitcoin since Russian invasion», *Reuters*, 25.02.2022.
9. Kramer, S. «Ukraine Is Crowdfunding Its Reconstruction», *Wired*, 2023.
10. Bayat, A. «Iranian youth and protest movement in 2023: Drivers and limitations», *Middle East Institute*, 2023.

DOI 10.34132/mspc2025.01.10.04

Roman Bazyk

NEW FORMS OF POLITICAL MOBILIZATION DURING POLITICAL INSTABILITY

The theses explore new forms of political mobilization that arise in the context of political instability and digital transformation of society. The author analyzes examples of the use of social networks, messengers, crowdfunding, algorithmic targeting and artificial intelligence to coordinate protest movements, attract new participants and organize public initiatives in different countries of the world. Particular attention is paid to the cases of Ukraine, Myanmar, France, Sudan and Iran, which demonstrate how digital tools change the mechanisms of interaction of citizens with the authorities and with each other.

The work outlines the potential and risks of digital mobilization, including the threats of disinformation, digital surveillance, algorithmic manipulation and the need to develop digital security and critical thinking. The author emphasizes that modern political activism is increasingly hybrid in nature, combining online platforms with offline presence, and that only through a combination of institutional guarantees and digital skills is effective and safe civic participation possible in an unstable world.

Keywords: *digital mobilization, hybrid activism, crowdfunding, decentralized movements, information technology in protests, digital security, algorithmic influence, political mobilization.*

Відомості про автора / Information about the Author

Роман Базик, аспірант спеціальності 052 Політологія кафедри соціології та політології Чорноморського національного університету імені Петра Могили, Миколаїв, Україна. E-mail: elvardfic@gmail.com, orcid: 0009-0001-6105-2897.

Roman Bazyk, PhD student in Political Science of the Department of Sociology and Political Science, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: elvardfic@gmail.com ORCID: 0009-0001-6105-2897.

© Р. Базик
22.05.2025.

Стаття отримана редакцією

